พระบรมราชาธิบาย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

วิธีใหม่

สำหรับใช้สระและเขียนหนังสือไทย

495.91
ม113ว
ฉ.2

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระยาคชนันทน์นิพัทธพงศ์

(ล้วน คชนันทน์)

ณ วัดมกุฎกษัตริยาราม

๑๘ พฤษภาคม ๒๔๙๓

ห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ วัดบวรนิเวศวิหาร
๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

วัดบวรนิเวศวิหาร

เลขหมู่ 495.91
ม113ว
ฉ.2
เลขทะเบียน 006066

13054

ปรารภ

พ่อเป็นข้าในล้นเกล้า ฯ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ยังดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมงกุฎราชกุมาร การเลือกหนังสือตีพิมพ์แจกเป็นมิตรพลีในการพระราชทานเพลิงศพพ่อ ลูก ๆ จึงตกลงกันว่าต้องเป็นหนังสือพระราชนิพนธ์ล้นเกล้า ฯ พระองค์นั้น

ข้าพเจ้าได้อ่านพระบรมราชาธิบายวิธีใหม่ใช้เขียนสระและหนังสือไทยในหนังสือที่ระลึกงานวชิราวุธานุสสรณ์ พ.ศ. ๒๔๙๒ ซึ่งคณะกรรมการจัดงานวชิราวุธานุสสรณ์ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตพิมพ์ขึ้น โดยถ่ายรูปทำแม่พิมพ์รายเส้นจากฝีพระราชหัตถ์ก็ถูกใจยิ่ง อย่างน้อยก็จะได้รับประโยชน์เป็นที่ระลึกที่บูชาแก่ชนชั้นหลังๆ จะได้เห็นได้ชมฝีพระราชหัตถ์พระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นทั้งนักรบและนักปราชญ์ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเป็นประโยชน์อันใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติในรัชชสมัยของพระองค์ พระบรมราชาธิบายนี้จึงเป็นเล่มขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๒ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณปกเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเห็นว่า หนังสือไทยเราเป็นหนังสือที่เรียนและเขียนอ่านให้ถูกต้องได้ยากเกินกว่าที่ควร หนังสือใดที่เรียนเขียนอ่านได้ยาก ย่อมจะเป็นของทำให้ผู้ใช้เสียเปรียบแก่ผู้ที่มีอักษรใช้อย่างที่เรียนเขียนอ่านได้ง่าย ๆ ดังความละเอียดพระราชดำริในหน้าอารัมภะแล้วนั้น พระองค์จึงทรงคิดทรงประดิษฐ์ขึ้นใหม่โดยพระราชประสงค์จะให้เขียนอ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น และได้พระราชทานกระแสร์พระราชดำริเรื่อง "วิธีใหม่สำหรับใช้สระและหนังสือไทย" ให้แก่สามัคยาจารย์สมาคม อันเป็นแหล่งชุมนุมนักปราชญ์ราชบัณฑิตครูบาอาจารย์ได้ตรวจดู สามัคยาจารย์สมาคมได้นำลงพิมพ์ในหนังสือวิทยาจารย์เล่ม ๑๗ ตอน ๑๑ วันที่ ๑ มิถุนายน ศก ๒๔๖๐ โดยเสนาบดีกระทรวงธรรมการประกาศเป็นใจความว่า มีพระราชประสงค์ให้ครูอาจารย์และผู้อื่นทั่วไปที่สนใจในเรื่องเช่นนี้ตรวจดู และพระราชทานพระบรมราชวโรกาศไว้ว่า ผู้ใดมีความเห็นอย่างไรให้ทูลเกล้า ฯ ถวายความเห็นได้ ให้ส่งผ่านเสนาบดีกระทรวงธรรมการเพื่อประกอบพระราชดำริ

กุศลบุญราศีอันใดที่จะเกิดมีจากการพิมพ์พระบรมราชาธิบายนี้ ลูก ๆ ขอมอบให้แก่พ่อเพื่ออุทิศกุศลถวายสนองพระเดชพระคุณล้นเกล้า ฯ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวาระที่สุดแห่งสังขารของพ่อที่จะหมดสิ้นด้วยเทอญ.

วิธีใหม่
สำหรับใช้สระ และเขียนหนังสือไทย

อารัมภกะ

วิธีเขียนหนังสือไทยเราตามที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ต้องยอมรับ เป็นการลำบากอยู่มาก. จริงอยู่คนไทยเราเองไม่ใคร่จะรู้สึก, เพราะเป็นความเคยชินเท่านั้นเอง; แต่ชาวต่างประเทศที่เรียนหนังสือไทยมักจะรู้สึกว่ายากมาก. ลองพิจารณาดูว่าที่ยากเช่นนี้เพราะเหตุใด, ก็พอได้เค้าอยู่บ้าง ครั้นได้สรุปเป็นหัวข้อพอเป็นสังเขปต่อไปนี้:—

๑. วิธีเขียนสระของเรา, ซึ่งเขียนไว้ในที่ต่าง ๆ กัน, ข้างหน้าบ้าง, ข้างหลังบ้าง, ข้างบนบ้าง, ข้างล่างบ้าง, ทำให้ผู้เรียนฉงน.

๒. สระผสมของเรา ผสมเอาตามใจ ไม่มีได้คำนึงถึงสำเนียงจริง ๆ, เพราะฉะนั้นเป็นอันต้องจำเอาทื่อ ๆ เป็นอย่างอนุสติสัญญาเท่านั้นเอง; เป็นต้นว่า "เ" กับ "ื" กับตัว "อ", ที่ลองออกเสียงเรียงกันดูตามตัวสระนั้น ๆ ก็หาเป็น "เอือ" ไม่, แต่เราบัญญัติเอาให้เป็น "เอือ" จึงเป็น "เอือ" อีกประการ ๑ เสียงก็อ่านออกมาเป็นเสียงเดียว แต่มีสระแยกย้ายกันอยู่ทั้งข้างหน้า, ข้างบน, และแถมตัว "อ" ซึ่งเป็นอัฒสระไว้ข้างหลังอีก, ทำให้ยุ่งเหยิงยากที่จะเข้าใจได้.

๓. ตัวพยัญชนะเปล่าไม่มีสระกำกับอยู่เลย เราก็อ่านออกสำเนียงได้, และสำเนียงที่ออกนั้นก็ไม่แน่นอน ว่าจะเป็น "อะ" หรือ "ออ"; เช่น "ปฐม" เราอ่านว่า "ปะ-ถม", แต่ที่ "บดี" เราหาอ่านว่า "บะ-ดี" ไม่, ไพล่ไปอ่านว่า "บอ-ดี", ดังนี้เป็นต้น, ย่อมจะทำให้เป็นข้อฉงนได้ไม่น้อยเหมือนกัน.

๔. วิธีใช้พยัญชนะกล้ำของเราก็ยากแก่ผู้เรียนเป็นอันมาก. ทั้งนี้ที่เป็นเพราะเหตุ ๒ ประการ, คือ:—

(ก) ตัวพยัญชนะเปล่าที่ไม่มีสระกำกับก็ออกเสียงได้, ดังกล่าวมาแล้วในข้อ ๓ นั้นเอง, เป็นเหตุให้รู้ได้ยากว่าเมื่อใดจะควรอ่านกล้ำและเมื่อใดจะไม่กล้ำ; เช่นคำว่า "ปรด" เราอ่านกล้ำเป็น "ปรด", แต่

"ปลาด" เขาอ่านว่า "ปะ-หลาด", ดังนี้เรื่องเป็นอันว่า นอกจากที่รู้ภาษาไทยอยู่แล้วยากที่จะอ่านให้ถูกได้, และยิ่งเป็นคำที่มาจากภาษามคธหรือสันสกฤตด้วยแล้ว แม้คนไทยเราเองที่รู้หนังสือก็อ่านพลาดได้.

(ข) การที่เขียนสระไว้ข้างหน้าทำให้ฉงน, ไม่แน่ว่าพยัญชนะตัวที่ ๒ จะควบกล้ำกับตัวที่ ๑ หรือเป็นตัวสะกด; เช่น "โสน" เมื่ออ่านไปใหม่ไม่ฝึกก็อาจจะไม่เป็น "เสิ่น" เลยทีเดียว, จะเป็น "โสน". ยิ่งมีพยัญชนะตามหลังสระตั้ง ๓ ตัวก็ยิ่งลำบากขึ้นอีก, เช่น "จันทโครพ" มีผู้อ่านเป็น "จันทะโคฺรพ" ไปก็มี, และพวกคนต่างชาติผู้ที่เพิ่งจะเริ่มเรียนภาษาไทยอาจจะอ่านคำ "โคลน" ว่า "โค-ลน" ก็ได้. ยิ่งเป็นสระผสมก็ยิ่งยากขึ้นอีก, เช่น "อิเหนา" ผู้ที่เพิ่งเรียนหนังสือไทยอ่านเป็น "อิ-เห-นา" ไปเสียก็มี; และมีบางคำ, เช่น "เพลา", จะอ่านว่า "เพฺลา" ก็ถูก และ "เพ-ลา" ก็ถูก, เป็นอันจะรู้ได้ว่าควรอ่านอย่างไรก็แต่โดยพิจารณาดูณะแสดงความในประโยคเท่านั้น.

๕. ลักษณะเขียนหนังสือ เราเขียนต่อยคำติดกันไปหมดไม่เว้นระยะคำทุกๆ คำ อย่างเช่นลักษณะเขียนหนังสือของยุโรป, สิ่งทำให้เป็นที่ฉงนแก่ผู้ที่ไม่ชำนิชำนาญในเชิงการอ่านหนังสือไทย; ไม่ใช่แต่ชาวต่างประเทศ, ถึงแม้คนไทยๆ เราเองก็รู้สึกลำบากอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน.

สรุปความ ๕ ข้อนี้ เป็นเครื่องทำให้หนังสือไทยเราเป็นหนังสือที่เรียนและเขียนอ่านให้ถูกต้องได้ยากเกินไปกว่าที่ควร. หนังสือใดที่เรียนเขียนอ่านได้ยากย่อมจะเป็นของทำให้ผู้ใช้เสียเปรียบแก่ผู้ที่มีอักษรใช้อย่างที่เรียนเขียนอ่านได้ง่ายๆ, เพราะฉะนั้นจึงเป็นข้อที่ควรคำนึงอยู่โดยแท้.

วิธีเขียนอักษรไทยเราพอว่าง่ายกว่าจีน, ซึ่งใช้ตัวอักษรอ่านออกสำเนียงเป็นคำๆ, และเขียนเรียงตัวจากข้างบนลงมาหาข้างล่าง เป็นแถวห้อยลงมา, ไม่ใช่เป็นบรรทัด, และเมื่อเขียนลง

มาจนหมด ถึงตีนแผ่นกระดาษแล้วจึ่งเริ่มใหม่อีกแถว ๑ ทางเบื้องซ้ายแห่งแถวที่เขียนมาแล้ว; และหนังสือของเขาง่ายกว่าของอาหรับและเปอร์เซีย, ซึ่งเขียนเป็นบรรทัดจากขวามือไปหาซ้าย. เราเขียนจากซ้ายไปขวา อย่างหนังสือยุโรปอยู่แล้ว, เป็นแต่เขียนติดกันเป็นพืดไปไม่เว้นระยะอย่างหนังสือยุโรป, และยังมียุ่งในส่วนวิธีใช้สระดังได้อธิบายมาแล้ว. ดังนี้จึงควรพิจารณาดูว่า ที่จะแก้ไขวิธีเขียนหนังสือไทยเรา, ให้อนุโลมตามวิธีเขียนหนังสือของยุโรปอย่างมากที่สุดที่จะเป็นไปได้, จะมีข้อติดขัดอย่างไรบ้าง?

ปัญหาข้อ ๕ เป็นข้อที่แก้ง่าย, เพราะฉะนั้นจะขอแก้ข้อ ๕ ก่อน, แล้วจึ่งจะพิจารณาอีก ๔ ข้อต่อไป.

การแบ่งระยะและวรรคตอน.

การแบ่งระยะระหว่างคำต่อคำ, ตามแบบหนังสือยุโรป, ดูจะไม่เป็นการยากอะไร, ทั้งถ้าจะว่าไปแล้วก็ไม่เป็นการอุตตริหรือเกินเลย, เพราะในหนังสือสวดมนต์ และเทศนาภาษาบาลี เป็นต้น ที่ได้พิมพ์ขึ้นแล้ว ก็ได้แบ่งระยะระหว่างคำภาษามคธไว้แล้ว.

ตัวอย่าง: อิติปิโส ภควา, อรหํ สัมมาสัมพุทโธ; วิชชาจรณ สัมปันโน สุคโต โลกวิทู; อนุตตโร ปุริสธัมมสารถิ, สัตถา เทวมนุสสานํ, พุทโธ ภควาติ.

ดังนี้ถ้าหากว่าจะเขียนภาษาไทยให้มีระยะระหว่างคำทุกคำ, ก็ได้เท่ากัน.

ตัวอย่าง: วัน ที่ ๑ เมษายน เป็น วัน ขึ้น ปี ใหม่ ของ ไทย เรา.

แต่ถ้าเราเขียนหนังสือเว้นระยะระหว่างคำทุก ๆ คำเช่นนี้, ก็จำต้องเปลี่ยนวิธีแบ่งวรรคตอนใหม่ทั้งสิ้น, คือจะคงใช้แต่เว้นช่องว่างระหว่างตอนหรือวรรคอย่างที่ได้เคยใช้กันมาแล้วเท่านั้นไม่ได้ทีเดียว, ต้องเป็นจะต้องใช้เครื่องหมายแบ่งวรรคตอนตามแบบยุโรป.

เครื่องหมายแบ่งวรรคตอนเหล่านี้ เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล ณ อยุธยา), ครั้งแต่ยังเป็นพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์, อธิบดีกรมศึกษาธิการ, ได้คิดขึ้นใช้เรียก, และได้แต่งคำอธิบายวิธีใช้เครื่องหมายแบ่งวรรคตอนไว้โดยละเอียด, และได้พิมพ์เป็นแบบเรียนกรมแต่งหนังสือของกรมศึกษาธิการด้วยแล้ว. เหตุฉะนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายเรื่องเครื่องหมายแบ่งวรรคตอนให้ยืดยาวต่อไปอีกในที่นี้.

ยังมีข้อที่ควรพิจารณาอยู่อีกส่วน ๑ ก็คือ, เมื่อจะเปลี่ยนวิธีเขียนหนังสือเป็นวิธีเว้นระยะระหว่างคำทุก ๆ คำแล้ว, จะต้องแก้ไขวิธีเขียนโคลง, ฉันท์, กาพย์, กลอนของเราอย่างไรบ้าง?

ตอบว่าไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปลกรูปอะไรจนเหลือเกินนักก็ได้, เป็นแต่ต้องเขียนบาทละบรรทัดเท่านั้น เป็นเรียบร้อยหมด ส่วนโคลง, ฉันท์, และกาพย์ก็เขียนบาทละบรรทัดอยู่แล้ว, เพราะฉะนั้นจะมีที่รู้สึกแปลกอยู่บ้างก็แต่เพียงที่ไม่มีเว้นช่องว่างกลางบาทเท่านั้น; แต่คาถาและฉันท์ในบาฬีและสันสกฤตก็หาได้มีช่องเว้นว่างในกลาง ๆ บาทไม่, เพราะฉะนั้นถ้าเรางดการไว้ช่องว่างในกลางบาทเสียบ้างก็เป็นอันหันเข้าไปหาแบบครูเดิมเท่านั้น, หาใช่เป็นการอุตตรินอกครูไม่. ส่วนกลอนก็จะเขียนบาทละบรรทัดก็เชื่อว่าไม่มีใครเห็นเป็นอุตตริ; ทั้งตาจะกลับจะดูออกงามขึ้นเสียอีก.

ขอให้พิจารณาดูตัวอย่างวิธีเขียนโคลง, ฉันท์, กาพย์, กลอน ตามระเบียบที่กล่าวมาแล้วข้างล่างนี้:—

(๑) ตัวอย่างโคลง ๔

๏ เพื่อน กิน, สิ้น ทรัพย์ แล้ว แหนง หนี,
หา ง่าย, หลาย หมื่น มี มาก ได้;
เพื่อน ตาย, ถ่าย แทน ชีวา อาตม์,
หา ยาก, ฝาก ผี, ไข้, ยาก แท้ จัก หา.

(โลกะนิติ)

(๒) <u>ตัวอย่างโคลง ๒</u>

๏ รอย รูป อินทร์ หยาด ฟ้า,
มา อ่า องค์ ใน หล้า
แหล่ง ให้ คน ชม, แล ฯ.

(พระลอ)

(๓) <u>ตัวอย่างฉันท์</u>

๏ องค์ ใด พระ สัมพุทธ์, สุวิสุทธะ สันดาน,
ตัด มูล เกลศ มาร บ่ มิ หม่น มิ หมอง มัว.
๏ หนึ่ง ใน พระ ไทย ท่าน ก็ เบิก บาน คือ ดอก บัว,
ราคี บ่ พัน พัว สุวคนธะ กำจร.

(คำนมัสการพระพุทธคุณ)

๏ ธรรม คือ คุณากร, ส่วน ชอบ สาทร, ดุจะ ดวง ประ-
-ทีป ชัชวาล
แห่ง องค์ พระ ศาสดาจารย์, ส่อง สัตว์ สันดาน, สว่าง
กระจ่าง. ใจ มล.

(คำนมัสการพระธรรมะคุณ)

๏ ครั้ง เมื่อ พระ องค์ ปะระมะ พุทธะ วิสุทธะ ศาสดา
ตรัส รู้ อะนุตตะระ สะมาธิ ณ โพธิบัลลังก์,
ชน มาร สะหัสสะพหุพาหุ วิช วิชิต ชลัง,
ขี่ คีรีเมขะละ ปกหัง คชะ เหี้ยม ณ เหิม หาญ.

(มนต์พิทักษ์สยาม)

(๔) <u>ตัวอย่างกาพย์</u>

๏ พระ เสด็จ โดย แดน ชล, ทรง เรือ ต้น งาม เฉิด ฉาย,
กิ่ง แก้ว แพรว พรรณะราย, พาย อ่อน หยับ จับ งาม งอน.

(เห่เรือ)

(๕) <u>ตัวอย่างกลอน</u>

๏ เอน องค์ ลง เหนือ บรรจถรณ์,
ยอ ณ ที่ พักตร์ ยักษ์;

ทุกข์ ร้อน ถอน ฤทัย ไป มา,
ตรึก ตรา ถึง สงคราม ราม ลักษมณ์.
คิด มี ที่ ฮึก เหิม ใหญ่ หลวง
จะ ลุ ล่วง ดังตา อาฆาตจินต์,
เหตุ ด้วย สีดา ยุพาพักตร์
จึ่ง เกิด การ ใหญ่ หัก ชิง ชัย.
จำ จะ คิด ถ่าย เท ด้วย เล่ห์ กล
แต่ รอน ผ่อน ปรน แก่ ใจ,
ให้ ราม ลักษมณ์ เลิก ทัพ กลับ ไป,
สิ่ง จะ ไม่ เหนื่อย ยาก ลำบาก กาย.

(รามเกียรติ์, พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒)

ตัวอย่างเหล่านี้ เข้าใจว่าพอเป็นเครื่องแสดงให้เห็นได้แล้วว่า, การเขียนหนังสือมีระเบียบระหว่างคำทุก ๆ คำ, และมีเครื่องหมายแบ่งวรรคตอนประกอบ, ไม่ขัดขวางแก่การเขียนโคลง, ฉันท์, กาพย์, กลอนเลย.

วิธีใช้สระอย่างใหม่

ฉะนั้นจะได้ย้อนกลับไปพิจารณาถึงข้อความลำบากของการอ่านและเขียนหนังสือไทย, ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในอนุมัติภาคข้อ ๑ ถึง ๔ นั้นต่อไป.

ถ้าพิจารณาดูแล้วก็คงจะต้องเห็นได้โดยชัดเจนว่า, ความฉงนและยุ่งยากหรือห่วงเกิดขึ้นเพราะการวางสระของเราไม่เป็นระเบียบอันเดียวกัน.

ความลำบากอันนี้ พ่อขุนรามคำแหง, ผู้เป็นมหาราชของกรุงสุโขทัยศรีสัชชนาลัย (ซึ่งเราชอบเรียกกันว่า "พระร่วง" นั้น), ได้ทรงรู้สึกอยู่แล้วและได้ทรงพยายามที่จะแก้ไข, โดยกำหนดให้วางสระไว้บรรทัด* เดียวกับตัวพยัญชนะทั้งสิ้น, ดังปรากฏอยู่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง, มหาศักราช ๑๒๑๔ (พ.ศ. ๑๘๓๖), นั้นแล้ว.

ตัวอย่างหนังสือไทยของขุนรามคำแหง

หนังสือขุนรามคำแหง

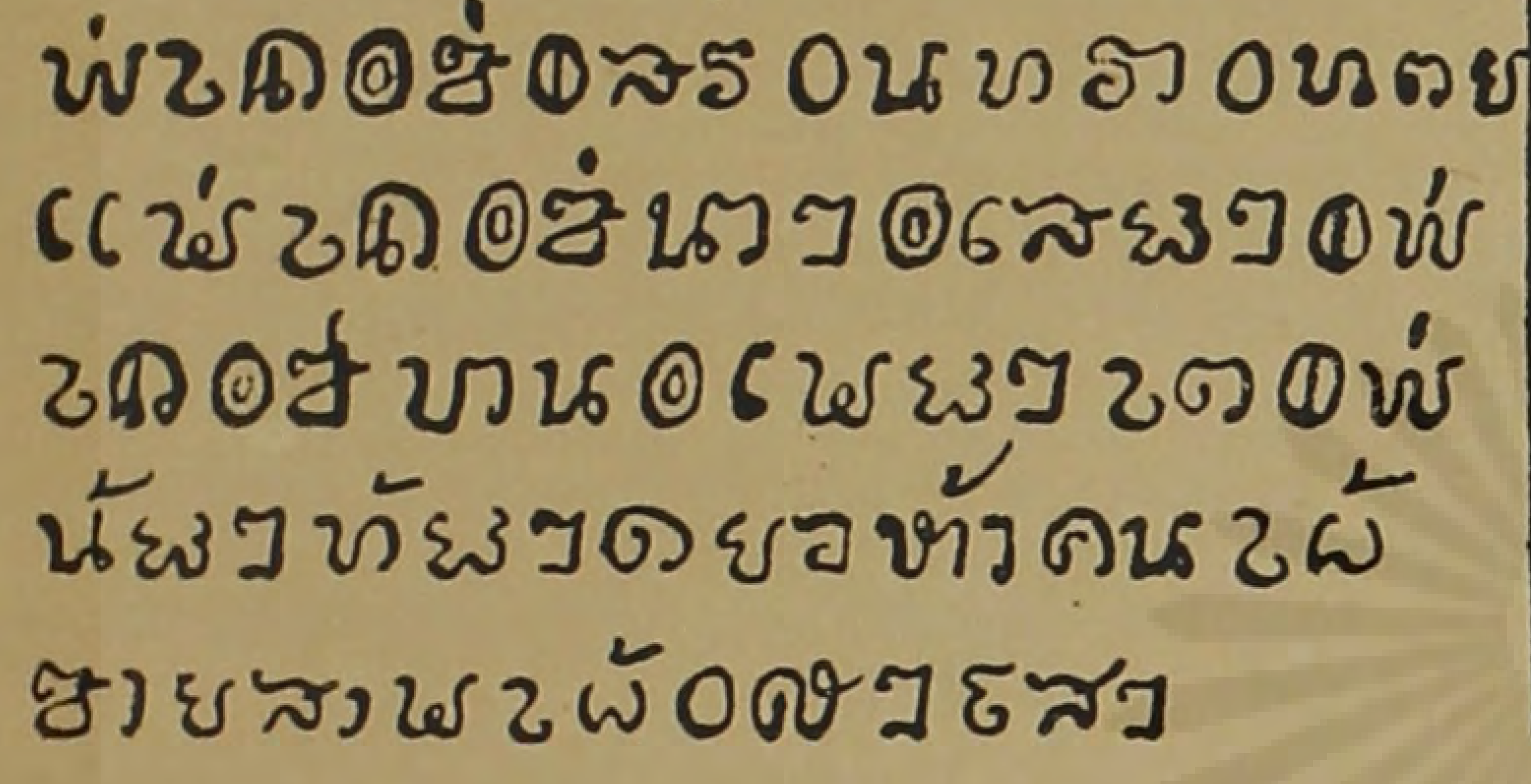

หนังสือเดี๋ยวนี้

พ่ ขูกศช่ศสรคนทภคทตย
แม่ขูกศช่นพงศเสองศพ่
ขูกศช่บานศเมอง ขูตศพ่
น้อง ท้อง ดยว ห้าคน ขูผ
ชาย สาม ขูผ ญง ใสง

ถ้าท่านดูตัวอย่างหนังสือของขุนรามคำแหงข้างบนนี้, คงจะเห็นได้ว่า, ที่แปลกนั้นที่เอาสระลงไว้ในบรรทัดเดียวกับพยัญชนะทั้งหมด ทำให้หนังสือเขียนได้เรียบดีขึ้นโต.

แต่อาศัยเหตุที่ผู้รู้หนังสือในพวกคนสุโขทัยโดยมาก เป็นนักบวช, และได้เคยใช้หนังสือขอมมาเสียนานแล้ว, และไม่ยอมใช้หนังสือไทยสำหรับเขียนคัมภีร์และหนังสือเทศนาต่างๆ, หนังสือแบบขุนรามคำแหงจึงมิได้ใช้ต่อไปเป็นแบบแผนสำหรับเขียนภาษาไทย ต่อจากรัชสมัยของขุนรามคำแหงมาไม่กี่ปี, ในรัชสมัยของพญาลิไทย, สระต่างๆ ที่ขุนรามคำแหงได้ถอนเอาขึ้นหรือลงมาไว้บรรทัดเดียวกับพยัญชนะนั้น, ก็ได้กลับลงหรือขึ้นไปอยู่อย่างเดิมตามแบบเขียนสระของอักษรขอม, ดังปรากฏอยู่ในศิลาจารึกของพญาลิไทย, มหาศักราช ๑๒๗๙ (พ.ศ. ๑๙๐๐) นั้นแล้ว, และได้คงอยู่เช่นนี้ต่อมาจนทุกวันนี้.

ครั้นเมื่อราวปี พ.ศ. ๒๓๙๐, พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประดิษฐ์หนังสืออริยกะขึ้นสำหรับใช้ในหมู่พระสงฆ์ธรรมยุติกะนิกาย. ตามระเบียบหนังสืออริยกะนั้น, ได้ทรงกำหนดไว้ให้เขียนสระทั้งในบรรทัดเดียวกับพยัญชนะ, และตามหลังพยัญชนะ, ตามแบบอักษรยุโรปทีเดียว ซึ่งในชั้นต้นก็ได้มีผู้รู้สึกว่าเป็นของลำบากเสียจริงๆ, แต่พอใช้เคยๆ เสียแล้วไม่ช้าก็รู้สึกความสะดวก.

แต่ข้อที่ทำให้หนังสืออริยกะเป็นหนังสือใช้ไม่แพร่หลายได้นั้น, เพราะมีความจำเป็นที่ต้องเรียนตัวพยัญชนะใหม่ทั้งหมด, ซึ่งเป็นตัวที่ไม่คล้ายกับตัวอักษรที่ไทยเคยชินตาเลย.

ส่วนแผนซึ่งทำไว้ในข้อที่ให้เขียนสระไว้ในบรรทัดเดียวกันกับพยัญชนะ, และให้ตามพยัญชนะนั้น, เป็นของดีมาก, ควรที่จะใช้สำหรับเป็นแบบในการเขียนหนังสือไทยต่อไปทีเดียว; แต่ควรใช้รูปสระให้เป็นไปอย่างแบบที่เคยใช้กันมาแล้วในหนังสือไทยมากที่สุดที่จะใช้ได้, และพยัญชนะควรคงรูปตามเดิมทั้งสิ้น. เชื่อว่าถ้ากำหนดระเบียบลงไว้เช่นนี้แล้ว, จะแก้ปัญหาทั้ง ๔ ข้อที่ได้แสดงมาแล้วในอารัมภกะนั้นได้เกือบจะหมดทีเดียว.

รูปสระอย่างใหม่

เมื่อตกลงว่าจะใช้สระไว้ข้างหลังพยัญชนะ และในบรรทัดเดียวกันทั้งหมดแล้ว, ก็ยังต้องมีปัญหาต้องพิจารณาอยู่อีก, ดังต่อไปนี้:—

๑. ถ้าจะใช้สระตามหลังพยัญชนะทั้งหมด, รูปสระบางตัวที่ใช้อยู่ตามปกตินี้จะใช้ได้หรือไม่? เช่นสระ "ิ", "ี", "ึ", และ "ื", เห็นได้ชัดทีเดียวว่าใช้ไม่ได้, ต้องแก้รูปใหม่; ส่วนสระ "ุ", "ู", "เ", "ไ", และ "โ", เห็นว่าพอใช้ได้, เป็นแต่ดัดแปลงวิธีเขียนนิดหน่อยพอให้เหมาะแก่การที่จะให้หนังสือเรียบเท่านั้น.

๒. ถ้าจะใช้สระเขียนเป็นตัวหนึ่งทีเดียว, ตามแบบหนังสือยุโรป, ไม่ใช้ตัว "อ" ประกอบด้วยแล้วไซร้, รูปสระตามที่ใช้อยู่แล้วในเวลานี้จะใช้ได้หรือไม่? เช่นจะเขียนว่า "รภหาล", "าทิตย์", "ินทร์", "ุก", "ุดม", "โกศ", ดังนี้ ดูก็ยังขัดๆ ตาอยู่. ส่วนสระ "ิ", "ี", "ุ", "ู", ฯลฯ จะต้องเปลี่ยนรูปอยู่แล้ว, และรูปที่จะเปลี่ยนใหม่นั้นเป็นอันใช้ได้สำหรับเป็นตัวหนึ่งด้วย. สระ "ะ" จะใช้วิสัญชนีไม่ได้ ต้องแปลงรูปทีเดียว; และสระ "า" แก้ไขนิดหน่อยก็ใช้ได้.

๓. วิธีผสมสระ, เช่น "เอือ" เป็นต้น, ต้องแก้เป็นผสมตามสำเนียง เช่น "เอือ" เอา "ื" กับ "อ" ผสมกัน, ดังนี้เป็นต้น.

สระแบบใหม่

สระแบบเดิม	สระแบบใหม่		อธิบาย
	ตัวบรรจง*	ตัวหวัด†	
ะ	I	ι	สระ "อะ" อริยกะ ของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔
า	ɔ	ɔ	ลากหางเติมหน่อยเอง, เป็นแต่หยัก เพื่อมิให้ปนกับตัว "ว"
ิ	O	ʊ	แบบขุนรามคำแหง
ี	◐	φ	แบบขุนรามคำแหง
ึ	◎	ʊ	แบบขุนรามคำแหง
ื	Θ	[illegible]	แผลงจาก "คื" ของขุนรามคำแหง
ุ	[illegible]	[illegible]	"ุ" ขอม.
ู	[illegible]	[illegible]	"ู" ขอม.
เ	[illegible]	[illegible]	ไม้หน้าเติมหางเอง, เป็นแต่ต้องลากให้ตัวมันออก, ซึ่งเขียนเป็นไม้ม้วน (แต่เตี้ยเท่าไม้หน้า)
แ	[illegible]	[illegible]	ไม้หน้าสอง อันติดกันหน่อยเอง.
ไ	[illegible]	[illegible]	ไม้มลายเติมหน่อยเอง, แต่เตี้ยเท่าไม้หน้า; (ส่วนไม้ม้วนเลิก).
โ	ɛ	ɛ	คือไม้ "โ" เติมหน่อยเอง, แต่กดให้เตี้ยลงเท่าไม้หน้า, และเขียนให้งาม.
เ+า	[illegible]	[illegible]	คือ "า" กับ "ุ" ผสมกัน.
+ำ	[illegible]	[illegible]	อย่างเดิมหน่อยเอง, แก้แต่รูปลากหาง. (อนึ่งสระ "ำ" นี้ใช้แต่เป็นสระตามอย่างเดียว, ไม่ใช้เป็นสระนำเลย; เช่น "อำแดง" ตามแบบใหม่เขียนว่า "[illegible]" ดังนี้.)

* คือตัวพิมพ์หนังสือ. † คือตัวเขียนปรกติ.

สระแบบเดิม	สระแบบใหม่		อธิบาย
	ตัวบรรจง	ตัวหวัด	
เ–ีย	[illegible]	[illegible]	"ค" กับ "า" ผสมกัน.
เ–ือ	ฮว	ชว	"ฮ" กับ "า" ผสมกัน.
เ–อ	ธเ	ธเ	"ใ" กับ "เ" ผสมกัน
–อ	อ	อ̊	อย่างเดิม (แต่ตัว "อ" จะอ่านเป็น "อะ" ไม่ได้เป็นอันขาด)
เ–าะ	อะ	อะ	คือสระ "ออ" เติมวิสัญชนีให้สั้น เสียงกระชับเข้าเท่านั้น
–ัว	[illegible]	[illegible]	"ข" กับ "า" ผสมกัน, (เติมวิสัญชนีให้เป็น "อัวะ", คือ "ขวะ" ฯลฯ)

เมื่อได้คิดเรื่องสระได้สำเร็จแล้ว ก็อาจจะกล่าวได้ตามภาษาพวกหนึ่งว่า "ร่วมหัวจมแล้ว"! ส่วนข้อที่จะต้องแก้ไขอย่างอื่นๆ ก็มีอีกบ้าง, จึ่งได้เพียรรวบรวมข้อตกและคิดแปลงทั้งปวง ทำเป็นบัญญัติขึ้นอัน ๑ ซึ่งเป็นข้ออธิบายและชี้แจงวิธีเขียนหนังสือไทยแบบใหม่, ดังปรากฏต่อไปข้างหน้านี้.

ความประสงค์เบื้องต้นในการเขียนหนังสือไทย ก็คือต้องให้สะดวกแก่การเขียนภาษาไทยเองนั้นและ; แต่ก็มีเวลาอยู่บางทีที่เราจำจะต้องใช้หนังสือไทยเขียนภาษาอื่น, เช่นภาษามคธ, สังสกฤต, และภาษายุโรป, ซึ่งเราใช้คละเจือปนกับภาษาเราในเวลาบางเวลาเป็นต้น. ส่วนภาษายุโรปนั้น, ตามแบบเขียนหนังสือไทยที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ มีบางคำที่จะเขียนไม่ได้ทีเดียว, แต่ถ้าเขียนตามแบบใหม่ เป็นอันเขียนได้ให้ใกล้ที่ถูกมากที่สุดที่จะเขียนได้. ส่วนภาษามคธและสังสกฤต, ถ้าเขียนตามแบบใหม่เป็นสะดวกกว่าแบบเก่าแน่แท้, และอาจหาญกล่าวว่าสะดวกกว่าใช้ตัวหนังสือขอมเขียนด้วยซ้ำ!

บัญญัติอักขระวิธีใหม่

หมวดที่ ๑ — ว่าด้วยวิธีใช้สระ

ข้อ ๑ — สระทั้งหมดให้เขียนตามหลังพยัญชนะซึ่งสระนั้นให้สำเนียง, และให้เขียนในบรรทัดเดียวกันกับพยัญชนะ.

<u>ตัวอย่าง</u> — สะธุสะ จะ ขอ หัก พระ ศรฤ ตรฤ สะระแหน, พ่อ ม่ะ ลูก ครู ขา, ทะองคำ นก ราชฤ.

ข้อ ๒ — ถ้ามีพยัญชนะอยู่กว่า ๑ ตัวหน้าสระใด ให้ออกสำเนียงพยัญชนะนั้น ๆ กล้ำกันและตามสำเนียงสระ; ถ้าจะไม่ให้ออกสำเนียงกล้ำ ต้องมีสระแทรกระหว่างพยัญชนะ.

<u>ตัวอย่าง</u> — ปรสงฆ ประกอบ ควัย เฉ่ง ฟรั่ง เปรลง. พระ สภาพก ย่อม ม่ก ชัก สะภาวฤธ.

ข้อ ๓ — สระผสมทั้งปวงให้เขียนหลังพยัญชนะดังกล่าวมาแล้วในข้อ ๑, ไม่ใช่แยกย้ายกันไว้ในที่ต่าง ๆ.

<u>ตัวอย่าง</u> — การ ชีวร ชะเลญ ภาวต ผฤ ขาว ม่ะ มด คน พง พ่อวา สะหวาง ทาย, ปะน ของ ม่ก มฤ ก่หน สาร, หมอวน มะเมะ, อย่า ทำ ลอย, ลอะ ร้าว ปล่อย ร่วยๆ หัก หละจ ลอวน ปก จะ ลอย ถวก ขาว ย้อย.

ข้อ ๔ — วิสัญชนีย์ (ะ) ไม่ใช่เป็นสระ "อะ", คงใช้แต่สำหรับทำให้สำเนียงสระนั้นห้วนเข้าเท่านั้น.

<u>ตัวอย่าง</u> — จะ ช่วง กนะ ทำ ตีระ ของ ภาว ประธะ ปะน หยะเกย่ก หยะวะ, ลัวะ จำพอะ อวว ขว ตีระ ตฤ หรูว จ้าก คะง ประชาะ, จ้าก ตบ ผวาะ, พอ หมอะ ทฤ ดหาว!

ข้อ ๕ — ไม้หันอากาศ (ั) เลิก, เพราะใช้ "ะ" แทนทั่วไปได้.

<u>ตัวอย่าง</u> — หมว สอง ตวว กะด กะน ดวง ขะน นะก.

ข้อ ๖ – นิคหิต มีที่ใช้ ๒ สถาน, คือ

(ก) ประกอบกับสระ "า" ให้ออกสำเนียงเป็น "อำ"; แต่ สระ "ำ" นี้ให้ใช้แต่จำเพาะเป็นสระตามเท่านั้น, ไม่ให้ใช้เป็นสระนำเลย

ตัวอย่าง: ยอด คฑุรฒุ งช้าม ธำ ธมพร.

(ข) เมื่อเขียนภาษาพากย์หรือสันสกฤต, ออกสำเนียงเป็น "อํ" ในลำพัง; และประกอบกับสระอื่น ๆ, เป็น "อิง", "อุง", ฯลฯ

ข้อ ๗ – อัฒสระ, คือตัวพยัญชนะที่ใช้เป็นสระหรือประกอบกับสระในบางคำเหล่านั้น, มีกำหนดใช้ดังต่อไปนี้:—

(ก) ฤ, ฤๅ, ฦ, ฦๅ, คงใช้ตามเดิม.

(ข) ย ใช้เป็นตัวสะกดประกอบสระ "ะ" ออกสำเนียงเป็น "อัย", ประกอบสระ "า" ออกสำเนียงเป็น "อาย"; ประกอบสระ "ุ" ออกสำเนียงเป็น "อุย", ประกอบกับสระ "ัว" ออกสำเนียงเป็น "อวย", ประกอบกับสระ "โ" ออกสำเนียงเป็น "โอย", ประกอบกับสระ "เ" ออกสำเนียงเป็น "เออย", ประกอบกับสระ "ือ" ออกสำเนียงเป็น "เอือย", ประกอบกับสระ "อ" ออกสำเนียงเป็น "ออย"; ส่วน "เอีย" ไม่ใช้ตัว "ย" ประกอบ.

(ค) ว ใช้เป็นตัวสะกดประกอบกับสระ "า" ออกสำเนียงเป็น "อาว", ประกอบกับสระ "ิ" เป็น "อิว", ประกอบกับสระ "เ" เป็น "เอว"; ส่วน "อัว" ไม่ใช้ตัว "ว" ประกอบ.

(ฆ) อ ใช้เป็นสระ "ออ". ส่วนในหน้าที่พยัญชนะคงใช้แต่สำหรับเขียนมีพยัญชนะอื่นสะกด และออกสำเนียง "โอ" สั้น; แต่ส่วนที่เคยใช้เป็นพยัญชนะในที่อื่น ๆ ไม่มี, เพราะใช้ตัวสระที่ออกสำเนียงนั้น ๆ แทนทีเดียว.

ตัวอย่าง: องค์ บทพ์ ป้อม เมร เด เม้น ตเม ฤๅษย, จ่อง รฦบ ปร เญชบลฤ พระ ฤศวร, จิน อ่อน สฤระ กล้า ทา พระ ดะช ธก จุดม ปรม ร่ม พะธบ; หลวล ว่า จ้ อก ของ ขัว ผัว ธจลฤ นัฤ ระเหทด หลเขา อด ล้หว, พระ พจทธิ จ้ว ขา!

หมวดที่ ๒ — ว่าด้วยพยัญชนะ

ข้อ ๘ — พยัญชนะคงอ่านตามเดิมทุกประการ, คือที่มีสระกำกับแล้วเป็นอ่านได้, แต่ที่ไม่มีสระออกเสียงไม่ได้. (ดูบัญญัติ ข้อ ๒).

ข้อ ๙ — พยัญชนะที่ใช้ประกอบอยู่โดยมิได้ออกเสียง, ให้ใช้เครื่องหมายเป็น ๒ อย่าง, คือ:—

(ก) ที่เป็นตัวการันต์ ให้ใช้ไม้ทัณฑะฆาต "์"

(ข) ที่เป็นตัวที่ทำให้เสียงอักษรกลางและอักษรต่ำสูงขึ้นอย่าง ๑, เป็นที่มีอยู่ในระหว่างสระเป็นตัวสะกด แต่มิได้ออกเสียงอีกอย่าง ๑, ให้ใช้เครื่องหมายฤๅษะประดาษ (..) จุดไว้ภายใต้ตัวอักษรแทนไม้ทัณฑะฆาต, เพื่อมิให้รุงรัง

ตัวอย่าง: พระ พรหม ปัญญา สามารถ ต่อหง หมื่น สาสุน, กลหง การ หน่วย หญิง ด้วย อย่าง ดี.

ข้อ ๑๐ — ตัว ณ โดยลำพัง ได้เคยใช้กันมาในที่ต่างๆ, ออกสำเนียงเป็น "ณะ", ให้คงใช้ไปตามเดิมได้ ไม่ต้องเติมสระ "ะ", เพราะ "ณ" นี้เลื่อนมาจาก "ใน", เสียงหดสั้นกลายเป็น "ณ".

ข้อ ๑๑ — "บ่" ที่มีใช้ในสมุดกะวีนิพนธ์, ให้คงใช้ออกสำเนียงได้ตามเดิม, และ "ก็" ให้คงใช้ออกสำเนียงได้ตามเดิมเหมือนกัน.

ข้อ ๑๒ – พยัญชนะหางตัว, ที่ใช้ประกอบอยู่ในคำที่มาจากภาษามคธหรือสันสกฤต, และที่ออกสำเนียง "ออ" ได้โดยมิต้องมีตัว "อ" ประกอบนั้น, ให้มีเครื่องหมายเรียกว่า "เปย์ยาลย่อ" (คือ apostrophe ของหนังสือยุโรป), รูปเช่นนี้ (') ไว้หลังตัวที่จะให้ออกสำเนียงเป็น "ออ" ได้นั้น, เพื่อแสดงว่าในที่นั้นควรจะมีสระแต่ตกไปจึ่งเขียนเปย์ยาลย่อได้แทน.

ตัวอย่าง: ก'ระกฎ, จ'ระดล, ท'ระมาน, ธ'ระณี, บ'ดี, บ'พิตร์, บ'รมพรร, ม'ระณะ, ว'ระเอก, ส'ระศึกต์, เชยข'ดี

ข้อ ๑๓ – พยัญชนะที่มีตัว "ร" สกดโดยไม่มีสระ ให้คงอ่านออกสำเนียง "ออน" ได้ตามเดิม.

ที่บัญญัติเช่นนี้, เพราะได้ถือมูลเดิมมากกว่าที่จะเติมตัว "อ" ลงไปในระหว่างกลาง.

ตัวอย่าง: ากร (อากร); ขจร (เขจร); จุดร (อุดร); นคร (นคร); บ'ดร (บอร); ยลงกรณ์ (อลงกรณ); าภรณ์ (อาภรณ์).

ข้อ ๑๔ – พยัญชนะ ๒ ตัวติดกัน, เป็นตัวออกสำเนียงตัว ๑ เป็นตัวสกดตัว ๑, ที่ใช้สำหรับเขียนคำภาษาไทย, ให้คงออกสำเนียง "โอ" สั้นได้ตามเดิม, ที่ไม่ต้องออกสำเนียงตัวสกดอีกด้วย, แต่ที่จะให้ออกสำเนียงพยัญชนะตัวสกดอีกด้วย, ให้มีเครื่องหมายเปย์ยาลย่อไว้ข้างหลังพยัญชนะตัวหน้า.

ตัวอย่าง: ท'ฤ นคร ปฐม มฤ พรร ปฐมเจาะดุย ปิ่น ท'ฤ ศรีธรรม ของ ช'นะนคร.

ข้อ ๑๕ – ตัว "รร" ("ร" หัน) ให้คงใช้ออกสำเนียง "อัน" ได้ตามเดิม.

ที่บัญญัติเช่นนี้ก็เพราะเห็นว่า ได้ถือมูลเดิมมากแล้ว; เช่นคำว่า "วรรณ" นี้, มาจาก "วรณ" (สันสกฤต) เป็นต้น.

ข้อ ๑๖ – ในเวลาที่จะใช้อักษรไทยเขียนภาษาต่างประเทศ, ทั้งมคธ, สันสกฤต, และภาษายุโรปต่าง ๆ, ต้องอาศัยเครื่องหมายอนุสวาระ (˙) สำหรับบอกให้ทราบว่าอักษรใดต้องอ่านเสียงกล้ำกับอีกตัว ๑. วิธีใช้อนุสวาระให้ปฏิบัติดังนี้:-

(ก) กล้ำเพียง ๒ ตัว, ให้วางอนุสวาระเหนือตัวที่ ๑.

ตัวอย่าง: (มคธ) สวากขาตะ; (สันสกฤต) สวเสตบ; (อังกฤษ) สปอรต (Sport), คลับ (Club), อาสก (Ask), แมตช (Match), โคลด (Cold); (ฝรั่งเศส) ฟอรม (Forme), ฟรองค (Franc); (German) คลายน (Klein), บวรค (Burg).

(ข) กล้ำ ๓ ตัว, ให้วางอนุสวาระเหนือตัวที่ ๒.

ตัวอย่าง: (สันสกฤต) ศุนสตรว, สตรฤ; (อังกฤษ) สตรีม (Stream), สปเลนดิด (Splendid), รีสเตรน (Restrain);

หมวดที่ ๓ – เบ็ดเตล็ด.

ข้อ ๑๗ – เครื่องหมายผันให้สำเนียงสูงต่ำ, คือ ่, ้, ๊, ๋, คงใช้อย่างเดิม.

ข้อ ๑๘ – ผู้เขียนหนังสือ, เมื่อจะให้เว้นระยะระหว่างทุก ๆ คำแล้ว, ก็ต้องมีเครื่องหมายวรรคตอน, ตามแบบที่มีปรากฏอยู่พร้อมด้วยคำอธิบายในหนังสือชื่อ "เครื่องหมายวรรคตอน", ซึ่งเป็นหนังสือแบบเรียนแต่งหนังสือของกรมศึกษาธิการ.

ข้อ ๑๙ – วิธีเขียนหนังสือร้อยแก้วคงเป็นไปตามเดิม, ผิดแต่ให้เว้นระยะระหว่างคำทุก ๆ คำ, และใช้เครื่องหมายวรรคตอนแทนเว้นช่องว่างหมดวรรคเท่านั้น.

ข้อ ๒๐ – วิธีเขียนโคลง, ฉันท์, กาพย์, กลอน, ให้เขียนบาทละบรรทัด, (หรือถ้าไม่จบบาทในบรรทัดเดียวก็ต่ออีกบรรทัด ๑ ได้, แต่เมื่อขึ้นบาทใหม่ต้องขึ้นบรรทัดใหม่ด้วย.)

ตัวอย่าง

ร้อยแก้วโบราณ. (เสิลาจารึกขุนรามคำแหง)

เมื่อ ชั่ว พ่อ ขุน รามคำแหง เมือง สุโขทัย นี้ ดี, ใน น้ำ มี ปลา, ใน นา มี ข้าว; เจ้า เมือง บ่ เอา จกอบ ใน ไพร่, ลู่ ทาง เพื่อน จูง วัว ไป ค้า, ขี่ ม้า ไป ขาย; ใคร จัก ใคร่ ค้า ช้าง, ค้า; ใคร จัก ใคร่ ค้า ม้า, ค้า; ใคร จัก ใคร่ ค้า เงือน ค้า ทอง, ค้า.

ร้อยแก้วเก่า (จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี)

๏ ณ วัน ... พม่า ยก มา ๕,๐๐๐ ล้อม ประชิด ตั้ง ค่าย บ้าน ระแหง, พระ สวน ตั้ง ค่าย หลวง, ล้อม รอบ กรุง เมือง อยู่ กลาง. พล ใน เมือง ร้อน ใจ ที่ ประจำ ซ่อง สุมา เมือง ทอง ๗๐๐,๐๐๐, ประจุ ปล้น ทุก ที่ ที่, มิ ได้ ยอม ที่ ศอก.

ร้อยแก้วใหม่ ("บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์")

พระ ราม เป็น โอรส ที่ ๑ แห่ง ท้าว ทศรถ, กษัตริย์ สุริยวงศ์ ผู้ ครอง นคร ศรี อโยธยา, แคว้น โกศล. พราหมณ์ มัก นิยม ว่า พระ ราม เป็น พระ นารายณ์ อวตาร ปาง ที่ ๗, ลงมา จุติ ใน ไตรดา ยุค, คือ ยุค ที่ ๒ แห่ง โลก นี้

ร้อยแก้วสำนวนเทศนา (มีบาฬีเจืออยู่ด้วย)

ใน ธรรมจักร สูตร, ที่ ว่า มา ใน คัมภีร์ สังยุตต-นิกาย นั้น, สมเด็จ พระ ผู้ มี พระ ภาค เจ้า ตรัส เทศนา ว่า เป็น อริยสัจ ๔ อย่าง, คือ ทุกขอริย-สัจ ๑, ทุกขสมุทยอริยสัจ ๑, ทุกขนิโรธอริยสัจ ๑, ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ๑. โดย พระ บาฬี ว่า
"เอตํ ... ปกาสิตํ ...;

"จาตุททะเสิง ปันจะทะเสียญจะ อัฏฐะมิง,
"ปาฏิหาริยะปักขัญจะ ปะสันนะมานะเสอะ,
"อัฏฐังคะสุปะเต่ สุสะมะตตะเรอุปิ."
(อุโบสถศีลกะถา, พระราชนิพนธ์สมเด็จพระมหาธิบดีที่ ๘)

__โคลง ๔__

๏ หวน เดือน ดวง ต่ำ หน้า   หวน พะยา, พ่อ สวย;
รหาม รหาก หง นวล มา   พ่อ เห็น;
ลาง ลม หล่อ หวน ตา   กะต่าย ปล่อย หา
เดือน ยะยิ้ม ยิ้ม หน้า   คล่อย กลับ จอ ตาย.
(พระลอ)

__โคลง ๒__

๏ หอม เดียว ปล่อย อ้าง ว้าง,
ณ กอด อก หัว ข้าง
จาก ชีว มรณ กลับ อก หา.   (พระลอ)

__กลอน__

๏ ม่าน หวัง หน้า,
หลง สดวก นารี ศรี สั่ง
ดัง พิง คำ ครั้น นะกา, ว่อง ชะกา มัว
มา ยะกา ว่า ชม หน้า, ต่ำ ประหาย ปราง.
หู ระหาย หูดาย อัว มัว จอ ระการรส์,
"มอง อุ่ย คอด ฮ้า คะลู มั่นะ หมาย;
"เน จอ กู อัว ล้อม ชะวา วง,
"มุ่ง ขอ หลง ช่วย ชาย ชาติ์ หัว.
"หาก ว่า อุ่ย อัว ดวง ท่อง ค่ำ ลา
"มอง ลอง หลง สม เงา พา หุน,

"มัน พบ พระ หะระอะระเกษ์ ละเกรฯ
"ชะวะฯ มะจะคะ มัวราย มะระณะ.
"อุย่ำ พะก พวด ก์ฉาว ผาน ป์วาย ทาร ปาก;
"กู ม่ถ อยาก ช์ตา ฟัง ชะง หัก หน้า!"
ว่า พลาง หาง มะชะ พะกต่ภ,
ฟวบ ฟาย ช่ละเนต ม่ถ พาทฯ. [๘ คำ, ๕๑.]
(รามเกียรติ์, พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖)

__กาพย์ยานี__ (๑๑)
(ก) __เขียนบาทละบรรทัด__.
ตาว ดะหวน จะ ล่อวน ละเบ, สะหง ทอง พะยะบ พะยะมะหม,
จวน จ้ะหง พระ สุวรอยน จะ ย่ฉาม ยอด ยุคะนธร;
สมดะจ เพระ หะระอวงศ์ ภวชะพงศ์ ทงผาถร
สะดะจ จาก พละเบพลา จร, กะบ พระ ละเกษมศ์
สะหนา พฤฒามาตย์ ดะย พระ บาท สะดะจ คลา,
ปละ ดล ยะเข ฝั่ง สาคะระศ หวัว จะ สะวง ชล
(ข) __เขียนแบ่งเป็นบาทละ ๒ บรรทัด__ (เพื่อให้ดูงามขึ้น)
พระ หุลอวบ ละวง หว นะหน ทหาย
    ทหะบ ขัดง สาย ชะลา, ยล
ยาวะเรวูป เสูร กล,
    เน กลาย์ กล้ะหง ปหน สะฉตา.
พระ ช้อน กะศ ขอิน สั่ง ตะเก,
    ตะ พงศ์ พะนาตร ล้ะหว ศะกา
หวัว ทหะบ จะ ถอง ๆ-
    -สะญูะ นะหบ พระ ศพ ลง.
(คำพากย์รามเกียรติ์ของเก่า)

---

* ตอนนี้ต้องมียติภังค์, เพราะคำๆ เดียวแยกไปอยู่คนละบรรทัด.

กาพย์ฉะบัง (๑๖)

(ก) <u>เขียนบาทละบรรทัด</u> (ที่เหลือก็ยกไปเขียนต่อในบรรทัดล่าง)

อนพระเชอต ยอด ขวัญ กะยอน หมู่ขวัญ องค์ เมนะรอนทร์, ทรง
    คชะ ระวาเต;
ชั้น นพมาตร์ ฤทธิ์ แรง แข็ง ขัน, ผิวกาย ผ่อง ผิว พรรณ์,
    สุด สะเงข์ สะ-อาด* อภิรมย์;
สามสิบ-สาม ศูนย์ สะภา, ศูนย์ หน่วง จะดา ชา, ด่าง พระชระ
    -ระตน์ รฐคุ
ชา หน่วง จะด บอกจะระณคุ, สระ หน่วง ย่อม มคุ จะด กอ รูบล
    บะนตาล.

(ข) <u>เขียนแบ่งบาทละ ๓ บรรทัด</u> (เพื่อให้ดูงาม)

กอ หน่วง จะด ดอก ตรูง มาลย์,
    ดอก หน่วง บ่หง บาน
    ปะน กลคุบ ตั้ง จะด กลคุ ผะกา;
กลคุบ หน่วง มคุ กะพยกเญญา
    จะด องค์ สะภา,
    หน่อง น้อย ลำภาว หงคภญ;
หาง หน่วง ย่อม มคุ บ่รงวาย
    คุก จะด หงคาญ,
    ล้วน รฐูป นพมาตร์ มายา;
จบ ระเบ๋า รำ ห่ย ซ้าย ขวา
    ช้ำลหาง หางตา
    ทำ ทคุ ปะน กะพะ เบศร.

(คำพากย์ชมเกียรติจองเก่า)

---

* คำว่า "สอาด" เขียนมียะติภังค์ในระหว่างสระ "เ" กับ "า" เช่นนี้, เพื่อมิให้มีหนทางที่จะผิดไปได้ในเวลาอ่าน. ส่วนคำอื่นๆ ที่สระชนกันอย่างนี้ก็ต้องเขียนเช่นเดียวกัน, เช่น "ละ-ออง", "นะ-ฬิกา", ฯลฯ.

กาพย์สุรางคนางค์ (๒๘)

๏พระ ลาง ลม สถาน, ตระบาด บ่ หมน, ท่วา หลัง ลยกษย์,
สข ส้อน ส่ฦ ทกฦป, ท่วา หัว อ'รเณฦ, ภว จเก คอรลฦ
-ลาด ลว ดหน ดเ?
หรน มเธยม ทรด, เน รดาง พอศรษ. จหาด พวทธ์ลอสเย,
ลรง พระ มารดา, บอดา จดาด กรถ, มฦ สมภาร หเ,
สรหจ สภัง สหน กเลป์.

(ตัวอย่าง, ในกาพย์สารวิลาสินีภาษ)

อินทรวิเชียรฉันท์ (๑๑) (ภาษาไทย)*

๏สหต ทะยะ กฦาจ คภัน กอน ภาร หอรเนดร,
ดรย เดกะ ตรเส ส้อน ก'ละ หก ปรบภาร ดลหง;
ชห ชาดอ กะสเช หเฤอเฒเหร สดหง
ด้ฐวย หรดว หุ่นย หุนหง วอรอยรศะ ยล ผล.

(ตัวอย่าง, ในฉันทวรรณพฤติ)

(ภาษามคธ)

ธบหเลจเชร เชคเอเรเสส หรดฯ,
ผคเญจเชร ชฦวบด์ รเกขเมาหย,
เงค์ ธเหเญชฦวอตเญจาปอ สเพผ์
เปปรวะ ชเหร อเมมเมเหวสสเรเนตะ.

(พุทธศาสนสุภาษิต)

(ภาษาสันสกฤต)

สเอ๋ สเมะต่ยเ วัยเปเหฺ่ยเ ดเนท่ภ
ศ่าน์ตเชว์ภ หรัษเวอวตุ์ทธิ สเดาต่วา
รเภชเ ภรมฦ สเมเวขปัตเคามา
ศฦดางศุหา ภต่รอรอวะทอตรหย่ ฯ

(เมโฆปาขยานัม, สรรคที่ ๒๔)

---

* หรือจะแต่งเป็นบทละ ๒ บรรทัดก็ได้อย่างกาพย์ยานี.

วะสันตะดิลกฉันท์ (๑๔) - (ภาษาไทย)

(ก) เขียนบาทละบรรทัด

คา หนึ่น พระ นาง วงมาลเศเกศ, สาวะ พะกต่ง ดามนุ,
ฟัง สาร องค์ พระ ชนนนุ, ดี ก็ ตอบ ระเลขย ขอ;
“ข้า ประน มเหวข ลหะ หอรเสวา, พเหว ทุกข์ สะติต คอ,
“พ่อ ภากดอ วงตตะ บ่ มอ หวาล, บ่ มอ หรอม สวาภรรตา.”

(ข) เขียนแบ่งเป็นบาทละ ๒ บรรทัด

“อัญพ ชนพ ณ สาธวาการ กัซา.
 “พรอะ วะ ชัอ สวชาตา,
“ระบ ช้า เรง บ่ มอ ระ-ว,
 “จาระ อุยู่ ๆ ตาม ดวงล.
“มวุรล มวล ผเลา ผ่าละ ณ พน
 “ๆ ก็ คัน ก็ ขวด กอน;
“รด ระ-ว ขเนะ จะ ส้อน
 “ระวอ สนง ประภา สุ.”

(พระนลคำหลวง, สรรคที่ ๑๓)

(ภาษามคธ)

พาหุํสหสสมภินิมมิตสาวุธนตํ,
ครีเมขลํ อุทิตโฆรสเสนมารํ,
ทานาทิธมมวิธินา ชิตวา มุนินโท,
ตนเตชสา ภวตุ เต ชยมงคลานิ.

(มงคลอัฏฐะคาถา, บทที่ ๑)

สัทธะราฉันท์ (๒๑)

๑ หนุ่ง มาตย์ ผัว ประพุชเญาณ ยล. ว่ะหวเจเหเหวสมถ์,
 สรรพะ พรชญ ผล ลบเรเฒหา:
จรชญ ศุข ส่เตย์ วเตตะ จรรยา. หอรเมเหยนะ ลหะ ประเพระ
 จวนตา ประยุรชน์ สนอง

สมดฯจ ทัว ธะรฯศะ ผัฐ ฌอง ภพ มะหอดล, ปอง สฬมอภนาคีต
คลอง กะตะญญฐ
กะตฺวฯหฒ ธรรมะ ชะฯดชฐ, สฺฯมะรอฒะ หอศะเทฐระยศ ผฺร
ภฐวะหะตฺตรฦ.

(ตัวอย่าง, ในหนังสือวรรณพฤติ:

<u>ร้อยแก้วภาษามคธ</u>

๏ ฮฺวฯมฯมะ สฺฯตํ; ฯกํ สะมะยํ ภะคะวา, พาราณะสิยํ วิหะระ-
-ติ อิสิปะตะเน มิคะทาเย. ตัตระ โข ภะคะวา ปัญจะวัคคิ-
-เย ภิกขู อามันเตสิ. "เทวฯ มะ ภิกขะเว อันตา ปัพ-
-พะชิเตนะ นะ เสวิตัพพา. โยจายํ กาเมสุ กามะสุ-
-ขัลลิกานุโยโค, หีโน คัมโม โปถุชชะนิโก
อะนะริโย อะนัตถะสัญหิโต. โยจายํ อัตตะกิลมะถานุ-
-โยโค, ทุกโข อะนะริโย อะนัตถะสัญหิโต. เอเต ฯ
ภิกขะเว อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ, มัชฌิมา ปะฏิปะทา
ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี,
อุปะสะมายะ อะภิญญายะ สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ."

(ธัมมะจักกัปปะวัตตะนะสูต, บันทึก)

<u>คาถาภาษามคธ</u> (อัฏฐานุสิระปะริต)

นะโม เม สัพพะพุทธานํ, อุปปันนานํ มะเหสินํ;
ตัณหังกะโร มะหาวีโร, เมธังกะโร มะหายะโส;
สะระณังกะโร โลกะหิโต, ทีปังกะโร ชุตินธะโร;
โกณฑัญโญ ชะนะปาโมกโข, มังคะโล ปุริสาสะโภ;
สุมะโน สุมะโน ธีโร, เรวะโต ระติวัฑฒะโน;
โสภิโต คุณะสัมปันโน, อะโนมะทัสสี ชะนุตตะโม;
ปะทุโม โลกะปัชโชโต, นาระโท วะระสาระถี;
ปะทุมุตตะโร สัตตะสาโร, สุเมโธ อัปปะฏิปุคคะโล.

__โศลกสันสกฤต__ (นโลปาขยานัม, ปรฐมะ สรฺคะ)

อาสีท ราชา นโล นามะ วีระเสนะสุโต พะลี
อุปปันโน คุไณร อิษไฏร รูปะวาน อัศวะโกวิทะ ॥๑॥
อติษฐัน มนุเชนทราณาม มูรธนิ เทวะปติร ยะถา
อุปะรยุปะริ สรเวษาม อาทิตยะ อิวะ เตชะสา ॥๒॥
พรหมัณโย เวทะวิจ ฉูโร นิษะเธษุ มะหีปะติะ
อักษะปริยะ สัตยะวาที มะหาน อักเษาหิณีปะติะ ॥๓॥
อีปสิโต วะระนารีณาม อุทาระ สัมยะเตนทริยะ
รักษิตา ธันวินาม เศรษฐะ สากษาท อิวะ มะนุะ สวะยัม ॥๔॥

ตัวอย่างต่าง ๆ เหล่านี้, ได้ยกมาลงไว้หลายอย่างและยืดยาว, เพื่อจะแสดงให้เห็นเป็นพยานชัดว่า, การใช้อักขระวิธีตามแบบใหม่นี้แล้ว จะทำให้เป็นการสดวกแก่การเขียนหนังสือของเราเป็นอันมากปานใด, ไม่ใช่แต่สำหรับเขียนภาษาไทยเราเองเท่านั้น, ทั้งสำหรับเขียนภาษามคธและสันสกฤตด้วย.

สำหรับเขียนภาษาไทยเราเอง, ถึงจะคงเขียนเช่นที่ใช้อยู่เดี๋ยวนี้ ก็ไม่สู้เป็นการหนักดอกจริงอยู่, เพราะเป็นภาษาของเราเองพอเดาเอาได้บ้าง; แต่การศึกษาของเราหนังสือนับวันจะเจริญขึ้นทุกที, จึ่งมีความจำเป็นที่จะใช้ศัพท์ต่างประเทศเจือปนในเวลาพูดและเขียนเรื่องราวการบางอย่าง, และผู้ที่ได้มีความจำเป็นต้องใช้อักษรไทยเขียนศัพท์หรือนามบุคคลยุโรป, เช่นเรื่องวิทยาศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์เป็นต้น, ย่อมจะได้เคยรู้สึกกันมาแล้ว ว่าเป็นความลำบากปานใด. ถ้าลองเขียนศัพท์หรือนามบุคคลยุโรปตามบัญญัติอักขระวิธีใหม่นี้แล้ว, เชื่อว่าจะรู้สึกว่าเขียนได้ใกล้ถูกยิ่งกว่าตามแบบเก่าเป็นอันมาก.

อนึ่งหนังสือต่าง ๆ ที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนา, และคัมภีร์เทศนาเป็นต้น, ยังมักจะชอบใช้อักษรขอมเขียน, โดยอธิบายให้ว่าเขียนด้วยหนังสือไทยอยู่ข้างจะยุ่งเหยิงไม่เรียบร้อย. ข้อนี้, ถ้าผู้ใดพลิกหนังสือเทศนา หรือหนังสือสวดมนต์, ซึ่งพิมพ์ภาษามคธด้วยตัวอักษร

ษรไทยนั้นดูแล้ว, ก็คงจะต้องยอมรับว่าออกจะรุงรังมากจริงอยู่; แต่อีกประการ ๑, ผู้ที่มิได้เคยอ่านภาษามคธเสียเลยๆ และมิได้รู้จักที่สัญญาว่า ตัวใดมีพินทุทะฤๅอยู่ข้างบนแปลว่าเป็นตัวสะกดฉะนั้นแล้ว, ก็ไม่สามารถจะอ่านออกสำเนียงให้ถูกได้ทีเดียว, เพราะได้เคยรู้อยู่แต่ว่า, ในการอ่านเขียนหนังสือภาษาไทย ตัวใดมีพินทุทะฤๅก็แปลว่าทัณฑฆาต, ไม่ออกเสียง, เท่านั้นเองทีเดียว. แต่ตรงกันข้าม, ถ้าเขียนภาษามคธตามบัญญัติอักษรวิธีใหม่นี้แล้ว, ใครอ่านหนังสือไทยออกแล้วเป็นอ่านได้ทีเดียว, ถึงแม้จะไม่เข้าใจคำก็คงอ่านออกสำเนียงได้เป็นถูกต้อง, เพราะไม่ผิดอะไรกับอ่านภาษาไทย; ตัวใดไม่มีสระตามแล้วก็เป็นรู้ได้ทีเดียวว่าเป็นตัวสะกด, ไม่ฉงนเช่นก่อนเลย. ถ้าหากว่าได้จัดการพิมพ์หนังสือเนื่องด้วยพุทธศาสนาด้วยอักษรไทยได้แล้ว, คงจะทำให้มีผู้สนใจศึกษาพุทธศาสนามากขึ้นเป็นแน่, เพราะไม่ต้องสงสัยเลย การศึกษาธรรมวินัยหรือปริยัติธรรมเป็นสิ่งซึ่งผู้เรียนไม่ใคร่จะลดเสียได้, เพราะระอาการที่ต้องเรียนหนังสือขอมเสียก่อนนั้นแลเป็นอันมาก.

ส่วนภาษาสันสกฤต, ของเรามีน้อยคนที่ใฝ่ใจ; แต่สันสกฤตเป็นภาษาที่เป็นมูลของภาษาเรามิใช่น้อย, เพราะฉะนั้นต่อไปคงจะต้องมีผู้ปรารถนาเรียนขึ้นบ้าง. หนังสือ "พระนลคำหลวง" เป็นหนังสือแรกที่ได้พิมพ์ขึ้นมีภาษาสันสกฤตกำกับ. ผู้ที่ต้องมีหน้าธุระเกี่ยวข้องด้วยหนังสือนั้นได้รู้สึกความลำบากเป็นอันมากในการที่ใช้ตัวอักษรไทยเขียนและพิมพ์ภาษาสันสกฤต, และจำเป็นต้องมีเครื่องหมายรุงรังซับซ้อนยิ่งเสียกว่าเขียนภาษามคธอีก; หนักซ้ำสำคัญอย่าง ๑ ในหนังสือสันสกฤต, คือวิสรรค, ก็ต้องบัญญัติใช้ "ห์" แทน, เพราะขัดข้องด้วยการใช้วิสัญชนี (:) ตามที่ได้มีคำอธิบายไว้ในคำนำในหนังสือ "พระนลคำหลวง" นั้นแล้ว. แต่ครั้นมาลองเขียนภาษาสันสกฤตตามบัญญัติใหม่, ดังตัวอย่างข้างหน้านี้, ก็ปรากฏชัดว่าเขียนได้โดยเรียบร้อยงดงามดี, และวิสัญชนีก็ได้ใช้ในที่วิสรรคตามที่ถูกด้วย.

ในที่สุดนี้ขอกล่าวซ้ำอีกว่า, เชื่อแน่ว่า ถ้าใช้เขียนหนังสือไทยตามบัญญัติใหม่นี้ จะเปนการสดวกกว่าแบบที่ใช้อยู่ณบัดนี้เปนอันมาก. จริงอยู่, ผู้ที่ได้เคยเขียนหนังสือไทยตามแบบที่ใช้อยู่ณบัดนี้จนชินเสียแล้ว คงจะต้องรู้สึกว่าเขียนตามแบบใหม่ยาก, แต่คงจะเปนอยู่เพียงในเวลาแรก ๆ เปลี่ยนเท่านั้น. แต่สำหรับผู้ที่จะเรียนหนังสือไทยขึ้นใหม่, เชื่อว่าถ้าสอนตามบัญญัติใหม่จะรู้หนังสือได้เร็วกว่าแบบเก่าเปนแน่, และเราคงจะนึกถึงลูกหลานของเรามากกว่านึกถึงตัวเราเอง หรือความขัดข้องของตัวเราเอง, ซึ่งจะมีอยู่เพียงชั่วคราวเท่านั้น.

ตามข้อความทั้งปวงที่ได้พรรณนามาแล้วนี้, ขอเชิญท่านผู้มีสติปัญญาพิจารณาดูโดยดีเถิด.

ราม. วชิราวุธ ปร

พระที่นั่งภาณุมาศจำรูญ
ในพระบรมมหาราชวัง, กรุงเทพฯ
วันศุกร์ที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐.

แม่พิมพ์หน้าปก	โดยความเอื้อเฟื้อของ	พันเอก หลวงนฤมิตรเลขการ
แม่พิมพ์ผีพระหัตถ์	,, ,,	นางวรกิจบรรหาร
การพิมพ์	,, ,,	โรงพิมพ์ไทยเขษม

ห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ วัดบวรนิเวศวิหาร

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทยเขษม ถนนเฟื่องนคร พระนคร ขุนพิจารณ์ราชหัตถ์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

พุทธศักราช ๒๔๙๓

โรงพิมพ์
ไทยเขษม